Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemon

Derginin ana sayfası: http://dergipark.gov.tr/anemon

Fakihe Odman'ın Sevgi ve Saygı Romanı Üzerine Bir Değerlendirme

Yusuf Çopur*

Öz: Fakihe Odman, Cumhuriyet döneminin unutulmuş kadın yazarlarındandır. Hüseyin Cahit yazarı "ilk feminist yazar" olarak tanıtır. Aşk temalı romanlar yazan Odman'ın *Âşık ve Mâşuk* adında bir de şiir kitabı vardır. Yazarın romanlarında hatıra ve günlükler önemli yer tutar. Fakihe Odman'ın ilk romanı *Sevgi ve Saygı*, yazarın eserleri içerisinde gerek kurgusu gerek hacmi gerekse dönem özelliklerini yansıtması bakımından diğerlerinden ayrılır. *Sevgi ve Saygı* 1930-1934 yılları arasında bir grup gencin üniversite yaşamlarında karşılaştıkları güncel meseleleri ele alır. Karakterlerin büyük çoğunluğunun eğitimli insanlar olması, romanın İstanbul'da köklü bir üniversitede geçmesi, yazıldığı dönemin Cumhuriyet'in ilk dönemlerini içermesi bu romanı daha dikkate değer bir eser olarak inceleme gereksinimini doğurmuştur. Roman, 1930'lu yılların başlarında, İstanbul'da gençlerin gündelik eğitim ve sosyal hayatlarını yansıtması ve toplumla gençlerin bağlarını göstermesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Eser, kütüphanelerden yurt hayatına eğlence yaşamından eğitim ortamına dair pek çok ayrıntıyı barındırmaktadır. Yazarın hayatından izler de taşıyan bu eserde Odman, kısmen milliyetçi ve halkçı söylemlere yer vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Fakihe Odman, Roman, Sevgi ve Saygı, Tema, Edebiyat

An Evaluation of Fakihe Odman's Novel Love and Respect

Abstract: Fakihe Odman was born in Bursa in 1908. The author, who completed his primary education at Bursa Mal Hatun Junior High School, took a break from his education for four years. Later, he enrolled in Bursa American College. After a while, she continued her education at Istanbul Erenköy Girls' High School. The author graduated from Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature and the Higher Teacher Training School in 1935. Odman was first appointed to Kayseri as a Turkish and literature teacher. After his compulsory service, the writer worked as a teacher first in Konya and then in his hometown Bursa, and died in Mudanya in 1967. Fakihe Odman is one of the forgotten female writers of the Republican period. Hüseyin Cahit introduces the author as "the first feminist writer". Odman, who writes love-themed novels, also has a poetry book called *Âşık and Beloved*. Memories and diaries have an important place in his novels. Love and Respect, the author's first novel, differs from others in terms of reflecting both fiction and period characteristics among his works. Love and Respect deals with the issues that a group of young people encountered during their university lives between 1930 and 1934. The fact that the majority of the characters are educated people, that the novel takes place in a well-established university in Istanbul, and that the period in which it was written was the early periods of the Republic, created the need to examine this novel as a more remarkable work. The novel Love and Respect is written in a simple, understandable language. In this work, which bears traces of the author's life, Odman included nationalist and populist discourses. In this study, Fakihe Odman will be introduced, her novel Love and Respect; While evaluating the work in terms of structure, theme and expression, it will be emphasized how the work reflects the characteristics of the period.

Keywords: Fakihe Odman, Sevgi ve Saygı of Novel, Theme, Love and Respect, Literature

*Dr. Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0003-2196-5867 copuryusuf@gmail.com
Cite as/ Atıf: Çopur, Y. (2025). Fakihe Odman'ın sevgi ve saygı romanı üzerine bir değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *13*(2), 1096-1109. http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1545497
Received/Geliş: 08 Sep/Eylül 2024
Accepted/Kabul: 13 Aug/Ağustos 2025
Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2025

e-ISSN: 2149-4622. © 2013-2025 Muş Alparslan Üniversitesi. TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark ev sahipliğinde.

Giriş

Fakihe Odman, Cumhuriyet dönemi kadın yazarlarındandır. Fakihe Odman 1908'de Bursa'da doğdu. İlköğrenimini Bursa Mal Hatun Rüştiyesinde tamamlayan yazar, eğitim hayatına dört yıl ara verdi. Daha sonra Bursa Amerikan Koleji'ne kaydoldu. Bir süre sonra eğitimine İstanbul Erenköy Kız Lisesinde devam etti. Yazar, 1935'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun oldu. Odman, ilk olarak Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Kayseri'ye atandı. Zorunlu hizmetinden sonra önce Konya'da daha sonra memleketi Bursa'da öğretmenlik yaptı. Yazar 1967'de Mudanya'da vefat etti. Yazarın romanları; *Sevgi ve Saygı* (1930), *Çiçek ve Güneş: Beş Kızın Romanı* (1940), *Leylâ ve Süheylâ* (1946), *O ve Ben*'dir (1952). Odman'ın *Âşık ve Mâşuk* (1954) adında bir de şiir kitabı vardır.

Türk romanının ilk örnekleri ağırlıklı olarak didaktik nitelikler taşımaktadır. Bu eserler, belli konularda okuru eğitme eğilimindedir. Fakihe Odman'ın eserlerinde de bu didaktiklik belirgindir. Yazar, eserlerinde ahlaki değerlere vurgu yaparken devrin hâkim ideolojisi olan milliyetçi ve halkçı söylemlere eserlerinde yer verir. Odman'ın başta *Sevgi ve Saygı* adlı eseri olmak üzere tüm eserlerinde otobiyografik izler vardır. Romanlarda kişiler yazarın liseden ve üniversiteden okul arkadaşları olurken mekânlar yazarın hayatında önemli yere sahip olan İstanbul, Bursa, Kayseri gibi şehirlerdir. Olaylar, eğitimli insanların gündelik yaşamlarını yansıtır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, 1930'lu yıllarda yazdığı *Bizde Roman* başlıklı yazısında (Tanpınar, 1977). "Roman yazarlarının, Türk toplumuna Batılı romancıların penceresinden baktıkları için, "samimi" olamadıklarından ve bununla bağlantılı olarak Türk romanının henüz 'intikal' dönemini tamamlamamış olduğundan yakınır" (Gündüz, 2016). Fakihe Odman, Tanpınar'ın bu yakınmasından uzak bir yerdedir. Yazarın eserlerindeki hâkim bakış açısı, temel yaklaşım, yazıldığı dönemi tüm gerçekliğiyle anlatma üzerine kuruludur. Odman, Tanpınar'ın yakındığı romancıların aksine gerek dil ve anlatımda gerekse de işlediği konularda ve bu konulara olan yaklaşımında tamamen özgün bir yaklaşım sergiler. Ayrıntılarına araştırmanın ilerleyen bölümlerinde yer verileceği üzere Odman, içinde yaşadığı toplumun sosyal gerçeğiyle, milli manevi değerleriyle, kültürel kodlarıyla barışık bir çizgidedir.

Cumhuriyet sonrası romanlarda mekân olarak her ne kadar Anadolu'ya bir açılma söz konusu olsa da vak'anın bütününü Anadolu coğrafyası sınırlılığında oluşturan romanlar sayıca azdır (Karagülle, 2012). Fakihe Odman'ın eserlerine bakıldığında dönem romanlarının özellikleriyle uyumlu bir şekilde olayların ağırlıklı olarak İstanbul'da geçtiği görülmektedir.

1930'lu yıllara gelindiğinde, Cumhuriyet idaresi her anlamda ülke yönetimine hâkim olmuş ve ülkede yukarıdan aşağıya bir yapılanmanın hummalı faaliyetleri başlamıştır. Üstelik artık, doğum tarihleri 1907-1908'e denk gelen Cumhuriyet dönemi edebiyatının genç kuşağı da yetişmiştir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, Doğulu kimliğinden Batılı kimliğine geçiş aşamasında, eğitimli insan tipi, onun ülkücü ideolojisi ve modern hayat tarzı, topluma bir örnek teşkil etmeliydi (Türkeş, 2001). Ömer Türkeş'in popüler aşk romanlarını rejimin ideolojisini dillendirmede etkin bir ol üstlendiğine dair tespiti (Yıldız, 2023) Fakihe Odman açısından değerlendirilecek olursa; literatür taramasında Odman'ın dönemin popüler aşk romancıları Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt ve Muazzez Tahsin Berkand'la birlikte anılmadığı, her ne kadar eserlerinin konusu aşk da olsa ismi zikredilen yazarlar kadar dikkat çekmediği görülmektedir. Belki de Odman'ın Bursa'da yaşamış olması, edebiyat ortamından uzak kalması onu tanınırlıktan da uzak tutmuştur. Ömer Türkeş'in "ülkücü ideolojisi ve modern hayat tarzı, topluma bir örnek teşkil etmeliydi" tespitinin karşılığı Odman romanlarında "tezli roman" tarzında bir eğilimle görülmez. Fakihe Odman'ın eserlerinde eğitimli karakterlerin gündelik yaşamlarında kendileri gibi olduğu görülür. Bu karekterlerin herhangi bir "tez"in savunucusu veya karşıtlığında değil kendi gerçeklerinde yaşadıkları görülmektedir.

Fakihe Odman'ın eserleriyle ilgili ilk bilgilere Hüseyin Cahit'in, *Fikir Hareketleri* dergisinde yayımladığı yazıda rastlanmaktadır. Hüseyin Cahit, Odman'ın eserini "'bugünün lise talebeleri, yarının genç üniversitelileri okusun diye' yazdığını, ancak kendisinin bundan daha çok istifade ettiğini

belirtir. Ona göre romanın asıl kahramanları olan gençlerin bundan öğreneceği çok şey yoktur." Bayan Odman'ın, eserini kendisi gibi eskilere ithaf etseydi daha mantıklı olacağını düşünmüştür. Muharriri bir kazanç olarak gören Hüseyin Cahit; romanın otobiyografik bir eser olup olmadığu konusunda tereddüde düşer. Eserin hakikat hissi verdiği düşüncesinin ağır bastığını ifade ederek bu hissi yazıcılık bakımından "çok esaslı bir muvaffakiyet" olarak değerlendirir (Yalçın, 1935).

Hüseyin Cahit dışında Murat Uraz ve Mehmet Behçet Yazar da *Sevgi ve Saygı* hakkında değerlendirmeler yapmıştır. Murat Uraz *Türk Edip ve Şairleri* adlı kitabında (Uraz, 1939) "*Sevgi ve Saygı* adındaki roman ile takdirleri çeken Fakihe Odman, görüş kuvveti, teknik sağlamlığı, tahlil ve tasvirlerinin ruh asaleti telkin edişi itibarı ile mümtaz bir romancımızdır" sözleriyle olumlu görüşünü bildirmiştir. Fecr-i Âtî şairlerinden Mehmet Behçet Yazar da *Yedigün* dergisinde edebiyatçılarımızla ilgili yazdığı yazılarda Odman'a da yer vererek şunları söylemiştir: "İlerisi için yalnız roman sahasında kalmayarak diğer nevilerden de bize eser verecek bir enerji göstermektedir. *Sevgi ve Saygı*'daki samimiyetle anlatmaya yalnız devam etse muvaffakiyetini sarsmamış ve tamamlamış olacaktır" (Çalıkuşu, 2000).

Atatürk hayranı bir Cumhuriyet öğretmeni olan Odman, yenilikten hoşlanan, kendini yenileyen bir aydındır. Türk edebi cereyanlarını nasıl bulduğu sorulduğunda "En yeni edebi cereyanlar karşısında adayı biraz muhafazakâr buldum. Yeni yetişen nesil bile her nedense hep aruz vezni ve şarkı tarzını tercih etmekte" diye cevap vermiştir (Hürsöz: 05.09.1950). Bu sözler onun yenilikçi yönünü ortaya koyar. Son yazdığı romanında (o zaman için *Leyla ve Süheyla*) izlediği edebi cereyanda bir yenilik yapmak istediğini düşünen gazeteciye verdiği cevap, onun sanat anlayışını ortaya koyması bakımından önemlidir: "Mevzuumu realiteden almak, bunu idealize etmek, okuyucuların estetik zevkini net ve sert bir realiteyi bozmadan tatlı bir romantizm ile bitirmek. Çünkü sadece realizmi tatsız, romantizmi saçma, idealizmi de ukalalık diye kabul edemem. Bunların üçünü de kaynaştırmak fikrindeyim (Hürsöz: 05.09.1950)".

Doğu ve Batı edebiyatlarını bilen Odman, Fuzuli, Halide Edip, Swift, "Oscar Wilde"ı "hisli, duygulu, heyecanlı ve zeki oldukları için" takdir ettiğini, edebi türlerden roman ve tiyatroyu çok sevdiğini belirtmesine rağmen, tiyatro yerine şiiri tercih ettiğini yazdıklarıyla göstermiştir. (Doğan, 2017).

Amaç

Bu araştırmanın amacı, 1935-1953 yılları arasında eserler veren, döneminde edebiyat çevrelerince dikkatleri çekse de sonraları unutulan, şair-yazar kataloglarında, yıllıklarında kendine yer bulamayan ve hakkında çok az akademik çalışmalar olan Fakihe Odman'ın *Sevgi ve Saygı* adlı romanını inecelemektir. 1930-1934 senelerini anlatan, o dönemin eğitimli insanlarının gündelik yaşamlarına ışık tutan, dil, anlatım ve kültürel yaklaşım olarak benzer tarihlerde yayımlanan *Sevgi ve Saygı* adlı eseri dönemin sosyal özellikleri zemininde irdelemek ve dönemin edebiyat anlayışını dikkate alıp değerlendirmektir.

Bulgular

Sevgi ve Saygı (1935)

Yazarın yaşamından izler taşıyan otobiyografik yansımaları en çok olan eseridir. Eserin baş kahramanı Sevgi'yle yazarın yaşamı pek çok noktada birleşmektedir. Roman başkişisi Sevgi tıpkı yazar gibi Erenköy Kız Lisesini bitirdikten sonra üniversiteye gider. Eser, Sevgi'nin üniversite yaşamı merkezinde arkadaşlarıyla birlikte okul yurdunda yaşadıklarını anlatır. 138 adet günlükten oluşan eser 27 Ekim 1930'da başlayıp 25 Eylül 1934'te son bulur. Eserde yaklaşık dört yıllık bir üniversite yaşamı ele alınır. Sevgi, İstanbul Üniversitesi edebiyat bölümü öğrencisidir. Ömer Ferit Kam, Fuat Köprülü, Ahmet Caferoğlu ve Ali Ekrem Bolayır gibi dönemin edebiyat fakültesi hocaları romanda gerçek isimleriyle yer bulur (Çalıkuşu, 2000).

Olay

Eserin merkez konusu üniversite çağındaki gençlerin birbirleriyle olan ilişkileri özelinde Sevgi'nin yakın çevresinde yaşananlardır. Sevgi Bursalıdır. Babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Öğretmenlerinin onda keşfettikleri ironik zekâsı ve sosyal becerileri sayesinde Bursa'dan Erenköy Kız Lisesine yazılmıştır. Buradan mezun olan Sevgi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Bölümüne devam eder. Sevgi, mezun olduğu liseden arkadaşlarıyla aynı üniversitede, aynı yurtta kalmanın rahatlığı içindedir. Üniversitede yabancılık çekmez. Bir süre sonra Saygı adında İzmirli bir hukuk öğrencisiyle tanışır. Sevgi, girdiği her ortamda gerek yaşam enerjisi gerekse girişkenliğiyle kendini belli eden bir yapıya sahiptir. Saygı'yla platonik zeminde devam eden aşkları yine platonik gelgitler yaşar. Tatil dönemlerinde Bursa'ya giden Sevgi, burada bir nebze olsun aşk acısını hafifletmek için evlerinde yaşayan yardımcıları Ayşecik ile dertleşir. İstanbul Sevgi için özlenen olur. Annesinin hastalığının tedavisinde onlara yardımcı olan yaşlı doktorun mektuplarına, isteklerine rağmen Bursa'da pek fazla kalmak istemez. Liseden on sınıf arkadaşıyla fakülte yurdunda sosyal bir ortamları oluşur. Erenköylüler olarak birlikte sinemaya, konserlere, çay partilerine giderler. Saygı o gruptan olmasa da Erenköylülerle birlikte zaman geçirir. Bir süre sonra grup içinde ve dışında aşk maceraları başlar. Erenköylülerin aşk maceraları derslerin yoğunluğuna, sınavların zorluğuna karışır gider. Sevgi ve arkadaşları zorlu üniversite hayatının sonunda yeni bir hayata atılırlar. Sevgi okulunu en son bitirenlerdendir. Saygı'yla olan platonik ilişkileri onda derin bir psikolojik buhrana neden olur. Hastalanır. Aile dostları doktor, onu bu durumdan kurtarmak ve aslında Saygı dışında sürekli ona gelen tekliflerin önünü kesmek adına Sevgi'yle nişanlanır. Doktor, önce annesini hastalığından sonra da bu ruhsal buhranda Sevgi'yi kurtarır. Bu arada Sevgi'nin kimi arkadaşları nişanlanırken kimisi evlenir. Uzun ve çetrefilli bir süreçten sonra Sevgi ve Saygı evlenirler. Romanın sonu masalımsı bir sondur. Sevgi hem Saygı'ya hem de bir zamanlar yoksulluğa düştüklerinde kaybettikleri çiftliğine, köyüne, evine, ilk yuvasına kavuşur.

Odman'ın 1935'te yayınlanan *Sevgi ve Saygı* romanın konusunu dönemin edebiyat eserleriyle karşılaştırdığımızda bu roman, 1930'lu yıllarda roman alanında eser verenler arasında, millî edebiyat zevk ve anlayışı çerçevesinde yazanlar (Yakup Kadri, Halide Edip); toplumcu gerçekçi anlayış çerçevesinde yazanlar (Sabahattin Ali, Sadri Ertem); veya o dönem eser veren Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi yazanlardan farklı bir yerde durmaktadır. 1930'lu yılların üniversite hayatını anlatan roman bu açıdan dikkat çekmektedir. Dönemin kadın yazarlarının eserleriyle karşılaştırıldığında *Sevgi ve Saygı*; Halide Nusret'in yabancı okul psikozunun Türk gençleri üzerindeki olumsuz tesiri ele alan eseri (Adıyaman, 2016) *Gül'ün Babası Kim?* (1933); Şükufe Nihal'in Başkarakter "Zehra'nın öncülüğünü yaptığı Feriha'nın da bir ölçüde devam ettirdiği bağımsız kadın tipi toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimi örnekleyen" (Balkız, 2017) *Çöl Güneşi* (1933); Güzide Sabri'nin kadının toplumdaki yerini konu alan ve feminist düşünceyi ele alan bir romanı *Hicran Gecesi* (1930); Müfide Ferit'in aşk romanı olan *Affolunmayan Günah* (1933) adlı eserlerinden konu bakımından farklılık gösterir.

Sevgi ve Saygı tezli bir roman değildir. Feminist bir yaklaşımla yazılmamıştır. Belli bir ideolojinin, akımın veya öğretinin yansımalarını içermez. Belki de bu nedenlerle roman dönemin edebiyat ortamında belirlenen tasniflerin hep dışında kalmıştır. *Sevgi ve Saygı*'yı "gençlik edebiyatının ilk eserleri"nden sayan Abide Doğan'ın yaklaşımı ise "gençlik edebiyatı" kavramından hareketle böyle bir sınıflandırmanın neye göre ve nasıl yapıldığı noktasında, tartışılmaya değerdir (Doğan, 2010).

Anlatıcı ve Bakış Açısı

Romanda anlatıcı kahramanın kendisidir. Olaylar, birinci ağızdan anlatılır. İzlenimci bir bakış açısı vardır. Yaşananlar, seyahat notları, günlük, hatıra defteri notları aracılığıyla okura aktarılır. Fakihe Odman, kendi yaşam öyküsüyle paralel olan bu eseri gerçekçi bir bakış açısı ve inandırıcı bir tavır içinde yazmıştır (Doğan, 2017).

Anlatıcı ve bakış açısı bakımından dönem romanlarıyla karşılaştırıldığında Türk edebiyatında ilk örneklerini gördüğümüz mektubun bir anlatım tekniği olarak kullanılması durumunun yaygın bir teknik olduğu görülecektir. Fatma Aliye, Emine Semiye, Nigâr Hanım, Halide Edip, Halide Nusret ve Şükûfe Nihal gibi kadın yazarlar, mektubu bir teknik olarak sıklıkla kullanmışlardır (Çetin & Acar, 2023). *Sevgi ve Saygı*'nın yazarın kendi yaşam öyküsüyle paralellik gösterdiğine değinilmişti. Kullanılan teknik ve tercih edilen anlatıcı bakış açısı bakımından değerlendirildiğinde "mektup, hatıra defteri ya da günlüklerle yazılmış eserlerin, daha baştan gerçekçi olmak gibi bir iddiayı taşı"dıkları savından (Argunşah, 2006: 226) hareketle Odman'ın bu gerçekliğe uygun, romanın günlüklerden oluşması yönüyle, bir anlatıcı bakış açısı tercih ettiği sonucuna ulaşılabilir.

Kişiler

Fakihe Odman'ın kişileri eğitimli insanlardır. Hemen hepsi üniversite çağında, ülkelerindeki ve dünyadaki gelişmelerden haberdar, dersleriyle, sınavlarıyla meşgul kimselerdir.

Kadınlar

Sevgi: Romanın başkarakteridir. Babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Varlıklı bir ailenin çocuğudur. Bursa'da annesi ve annesinin tedavi sürecini takip eden doktorla birlikte yaşarlar. Doktor, Sevgi'nin annesinin onu her an yanında ve yakınında olmasını istemesi nedeniyle aileyle birlikte yaşar. Sevgi, doktoru babası gibi görür. Burada *Çalıkuşu* tesiri dikkat çeker. Sevgi ile doktorun ilişkisi *Çalıkuşu*'ndaki Dr. Hayrullah Bey ile Feride arasındaki ilişkiyi hatırlatır. Sarışın, mavi gözlü, girdiği her ortamda kendini fark ettiren bir girişkenliği vardır. Önce Erenköy Kız Lisesine sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine yazılır. Sevgi, okuyan, sorgulayan, kendi toplumunun değer yargılarıyla, tarihiyle, edebiyatıyla barışık aynı zamanda dünyada olup bitenlerden haberdar, Batı müziğini seven, Batı şiirine ilgi duyan bir karakterdir. Tiyatroya, sinemaya ilgi duyan, dans etmeyi çok seven, partilere, çay davetlerine katılan, eğlenmeyi, gezmeyi seven biridir. Aynı üniversitenin hukuk bölümünde okuyan Saygı adında bir gence âşıktır. Aşk, Sevgi için izah edilemeyen bir deliliktir: Fuzuli'nin yaşattığı aşkın adı ne? Mecnun… Mecnun'un Türkçesi ne?: Deli! İşte bugün izah edilemeyen aşk: Deli aşkı!.." (Odman, 1935: 104).

Romanın diğer kadın karakterleri; Neşe, Yüksel, Yıldız, Gül, Çiçek, Bilge, Altın, Gülen, Duygu, Sevil, İnci, Çelim ve Ayşecik'tir. Ayşecik hariç kızlar Erenköy Kız Lisesinden sınıf arkadaşıdırlar. Kadın karakter arasında eğitimsiz tek kişi Sevgi'nin kendi evindeyken sırdaşı olan ve ev işlerinde annesine yardımcı olan Ayşecik'tir. Sevgi'den iki yaş büyüktür. Romanda köyün ve köylünün temsilcisidir: "Çünkü köylülerin toprağı sevgiyle yoğrulmuştur. Onlar kadar sevgiyi anlayan yoktur; onlar hem anlarlar hem sevmesini bilirler" (Odman, 1935, 41). Türkü dinlemeyi sever. Sevgi'yle birlikte türkü dinleyip duygulanırlar: "… ara sıra böyle başbaşa kaldığımız zamanlar köyümüzün türkülerini söyler ağlarız" (Odman, 1935: 36).

Erkekler

Saygı: İzmirlidir. Hukuk öğrencisidir. Edebiyata çok ilgilidir. Sevgi'nin derslerine gelip edebiyat üzerine konuşur. Çok güzel şiirler okur. "İnce, uzun boyu, çok geniş omuzları, açık ve parlak alnı, simsiyah saçları" (Odman, 1935: 27) vardır. Sevgi'ye aşıktır. Sevgi'den olumlu yanıt alamayacağını düşünür. Önce Duygu adında bir kızla birlikte olur. Duygu hastalanıp ölür. Sevgi'ye olan duygularını açar. Romanın sonunda evlenirler. Kıskanç bir yapısı vardır. Sevgi'nin yanında hiçbir erkeği görmek istemez. Sevgi, ona önce arkadaşlığı öğretir. Sonra birbirlerine karşı olan duygularını paylaşırlar.

Romanın diğer erkek karakterleri; Yalçın, Demir, Ritter, Oğuz ve Murat'dır. Murat Ayşecik'in eşidir ve erkeklerde eğitimsiz tek kişidir. Erkekler kızlarla aynı "talebe yurdu"nda kalırlar.

Zaman

Sevgi ve Saygı romanının otobiyografik özellikleri ağır basan bir eser olduğu belirtilmişti. Fakihe Odman, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine 1930'da başlar ve "yüksek muallim" mezunu olarak 1935'te okulunu bitirir. Roman da yazarın üniversite yıllarıyla paralel şekilde 27 Ekim 1930'da başlayıp 25 Eylül 1934'te biter. *Sevgi ve Saygı*, roman karakterlerinin dört yıllık üniversite yaşamını ele alır.

Romanda bazı tarihi olaylar da gerçek zamanlarıyla ve kişileriyle verilir. İran Şahı Rıza Han Pehlevi'nin İstanbul ziyareti 30.06.34 tarihli günlükte "Dün Saygı'la dolaşırken yat kulübünün önünde öyle büyük bir kalabalık gördük ki… Hemen biz de yaklaşık… baktık ki büyük bir babamız, Gazi Atamız gelmiyor mu?.. Onun dünyada en büyük bir kudret sembolü olan yüzüne bakarken, Rıza Han Pehlevi'yi görmemişim bile…" (Odman, 1935: 161-162); 6.6.32 tarihli güncede Almanya'nın siyasi durumu "Evvelsi gün Ritter'den mektup aldım. Almanya bugünlerde çok karışıkmış. Breslav'ın artık o kadar tadı kaçmış ki. Hitlercilerle komünistler hiç durmadan uğraşıyor, vuruşuyorlarmış" (Odman, 1935: 1012); Bursa'nın kurtuluşunun (11 Eylül 1922) onuncu yılı 12.09.32 tarihli günlükte "Dün Bursa'nın kurtuluş bayramını doktorun muayenehanesinden seyrettik" (Odman, 1935: 103) şeklinde yer almaktadır. Kimi zaman Sevgi'nin çocukluk yıllarına dönüşler olsa da romanda zaman kronolojik olarak ilerler.

Mekân

Sevgi ve Saygı romanında mekân; olay, zaman ve karakterler gibi yazarın yaşamından izler taşır. Fakihe Odman, Bursalıdır ve liseyi, üniversiteyi İstanbul'da okumuştur. Bunlara paralel olarak romanda mekân da Bursa ve İstanbul'dur. Bursa, ana karakter Sevgi için çocukluk, anne, özlem demekken İstanbul; gençlik, eğlence, okul, dostluk ve kavuşma demektir. Roman, İstanbul'da başlar, Bursa'da biter.

Bursa, romandaki 138 parça günlükten 49'unda ana mekândır. Kimi zaman fon olarak verilen kimi zaman da ayrıntılı anlatılan Bursa yerleri arasında Milli Sinema, Mudanya, Baba Sultan Köyü, Nilüfer Deresi, Mudanya'daki Arnavutköy'ü, Bozburun, Uludağ, Çağlayan, Çekirge, Hüsnü Güzel Hamamı ve bahçesi, Nilüfer Köyü, Çekirge Palas Oteli, Kirazlıyayla, Romans adıyla da bilinen Belediye Bahçesi, Burgaz ve İncirdibi gibi yerler vardır (Çalıkuşu, 2000: 99).

Mekânın Bursa olduğu bölümler, ağırlıklı olarak yazarın geçmişine gittiği kısımlardan oluşur. Mekânın kahraman üzerindeki etkisi, özlenen, istenen, kimi zaman şimdiden kaçıp çocukluğa sığınılan yer olması nedeniyle belirgindir. "Şu hafıza denilen şey ne tuhaf?.. Oğuzlarla beraber Mudanya'ya gitmiş, Arnavutköyü'nde denize karşı yan yana çadır kurmuştuk… Arnavutköy tepelerine tırmandığımız akşamların birinde yorulmuş, bir kayanın üzerine oturmuştuk hem dinleniyor hem de bütün Mudanya'yı kızıl bir renge boyadıktan sonra denizde batan güneşi, Bozburnu, Uludağ'ı seyrediyorduk" (Odman, 1935: 22).

Bursa, yeşiliyle, doğasıyla Sevgi'nin kendini iyi ve mutlu hissettiği bir şehirdir. "Dün sabah Çekirgeye gittim. Hüsnügüzel'de tek başıma yıkandım, havuzda yüzdüm, ancak ben çıkarken iki hanım içeri giriyordu. Sonra bahçede oturdum, çok sevdiğim yeşil ormanı, ovayı, Mudanya-Bursa yolunun kıvrıla kıvrıla uzanıp gitmesini seyrettim" (Odman, 1935: 35).

Bursa'ya dair değinilen veya fon olarak dahi verilen yerlerin tamamının bağ, bahçe, dağ, yayla gibi açık mekânlar olması, Bursa'nın Sevgi için ferahlık veren, dinginleştiren, huzurlu bir şehir olduğunu göstermektedir. Romanda Bursa'ya dair hiçbir kapalı mekân yoktur. Çünkü Sevgi Bursa'ya geldiğinde evinde dahi durmamakta, ya arkadaşlarıyla şehir gezisine çıkmakta veya Ayşecik'le doğa yürüyüşü yapmakta veya çocukluk arkadaşlarıyla anılarının geçtiği yerlere gitmektedir. Bursa, Sevgi için hayatın huzurlu, sakin ve iyilik yönünü temsil eder.

Romanda mekân olarak geçen bir diğer şehir, İstanbul'dur. Sevgi'nin ve pek çok arkadaşının mezun olduğu Erenköy Kız Lisesi, üniversiteli öğrencilerin kaldığı Beyazıt Talebe Yurdu, Sevgi'nin arkadaşlarının üniversite eğitimi aldıkları Darülfünun ve gençlerin kimi zaman eğlenmek, gezmek için gittikleri Beyoğlu gibi mekânlar gençler için çok büyük önem arz eder. İstanbul gençler için lise,

üniversite ve yurt demektir. Mekânın gençler üzerindeki etkisi açıktır. Buralar Sevgi ve arkadaşlarının birlikte güzel günler geçirdiği, kamp kurup denize girdikleri, eğitim aldıkları, hayata hazırlandıkları, meslek sahibi oldukları eğlenceli ve sıkıntılı anları paylaştıkları, birbirlerine destek oldukları, olgunlaştıkları mekânlardır (Doğan, 2007).

Romanda yer alan ve İstanbul'a dair olan mekânlar, yurt, okul, sinema gibi kapalı mekânlardır. İstanbul öğrenciler için geleceklerini inşa ettikleri, gençlik dönemlerini geçirdikleri, aşklarıyla, dersleriyle, eğlence ve sıkıntılarıyla onları hayata hazırlayan bir şehir konumundadır.

İstanbul'a dair mekânların nerdeyse tamamında sadece o mekanların ismi geçmektedir. Ayrıntılı bir anlatım yoktur. Zira romanın İstanbul'da geçen bölümleri Bursa'da geçen bölümlerin tersine haraketli ve olay merkezlidir. Gençlerin aşk hayatları, derslerle olan mücadeleleri, eğlenceleri sürekli bir hareketi getirmekte, yazar bu bölümlerde mekânı belirsizleştirip olayları ön plana çıkarmaktadır. Bursa'da "durum" hakimken romanda İstanbul'da "olaylar" hakimdir. Bunun yansıması olarak da yurt, sinema, okul, sınıf gibi kapalı mekanlar ismen verilmiş hatta sezdirilmiş o mekanlara ait detaylar paylaşılmamıştır.

Dil ve Anlatım Özellikleri

Romanın dili özenlidir. Kısa ve heyecanlı cümleler ağır basmaktadır. Olayların anlatımında günlükler ve mektuplar çoğunluktadır. Bu da eserin dilini daha anlaşılır ve samimi bir zemine getirmiştir. Yazar, mektup tekniğini kullanarak bireylerin iç dünyalarında yoğunlaşan duyguları, düşünceleri, itiraf ve temennileri dışa yansıtmıştır (Tekin, 2003: 227). Fakihe Odman da gençler arasında iletişim vasıtası olarak kabul ettiği mektubu "duygu, düşünce, itiraf ve temennilerin ifadesi" için kullanmış; yüz yüze görüşme cesareti gösteremeyenlere böylece fırsat vermiştir. *O ve Ben* dışındaki üç romanında mektup, haberleşme ve aşk itirafı için en uygun araç mektup olmuştur (Doğan, 2007).

Romanda kimi yazarlara, eserlere göndermeler de vardır. Bunun yanı sıra kimi eserler, anılarak, değinilerek romanda yer bulur. Goethe, Oscar Wilde, Klod Farer, R. N. Kestelli, Atatürk, Pascal, Well, Lamartine, Werther'den alıntılar Doğan'ın (2007) ifadesiyle "metinlerarasılık bağlamında alıntılama yöntemine örnektir." Bu alıntılamalar karakterin duygu dünyasıyla paralellik gösterir ve kurgusal zeminden ziyade romanın duygusal ve olay zeminine katkıda bulunur.

Babür Şah, Firdevsi, Schuberti, Karuso, Janet Mac Donald, Muhlis Sabahattin, Selim Sırrı Tarcan, Fuzuli, Abdülbaki Gölpınarlı, Münir Nurettin, Gazi Atatürk, Pehlevi Rıza Han, atıf yapılan tarihi şahsiyetlerdir.

Orhun ve Uygur metinleri, David, Copperfield, Dagâh Kasidesi, Bitmeyen Senfoni, Toska, Aşka Susamışlardı (film), Melamilik ve Melamiler, Hasbıhal (plak), Aşk Resmi Geçidi (film müziği plağı), Hüvek Yomlu (türkü), Çadır Kurdum Düzlere (türkü), Ne buldun bivefalıktan (plak) gibi eserler de romanda değinilen, dinlenilen atıf yapılan eserlerdir (Çalukuşu, 2000: 99). Bu değinmeler, atıflar veya göndermeler metni destekler niteliktedir. Örneğin "Çadır Kurdum Düzlere" adındaki türkü hem Sevgi'yi hem Saygı'yı hem de tüm dinleyenleri duygulandırmıştır: "Ben de ağladım, Saygı da ağladı, dinleyenlerin hepsi de ağladı. Galiba bunu saz şairi de bizim için düzdü, bizim için ağladı!" (Odman, 1935: 131)

Sosyal Hayat ve Yansımaları

Roman, liseyi yeni bitirmiş İstanbul'da üniversiteye giden gençlerin gündelik yaşamlarını anlatmaktadır. Eserde Bursa daha çok doğal güzellikleri ile ön plana çıkarken İstanbul, gençlerin gündelik yaşamlarını yansıtması bakımından ön planda durur.

Eserde, Darülfünun'a gidenler için en mükemmel, en uygun yer olarak tanıtılan talebe yurdu öğrencilerin en çok zaman geçirdiği yerlerdendir. Özellikle akşam yemeklerinden sonra posta oyunu ve memleket oyunu gibi grup oyunları, yemek sonrası eğlenceler; insanların birbiriyle tanışmalarına vesile olur. Yurdun, çalışma odaları, yemekhanesi, radyo salonu müşterektir. Yatakhaneler ayrı ayrı iki dairede bulunmaktadır. Gece saat 10'da yatma zili çalar. Erkekler ve kızlar ayrı ayrı dairelere

çekilir. Saat 10'dan sonra umumi çalışma odalarında bulunmak yasaktır. Ancak kızlar kendi taraflarındaki küçük odalarda, erkekler de kendi taraflarında çalışabilmektedir.

Radyo salonu

Sevgi ve Erenköy Kız Lisesinden arkadaşları üniversite hayatlarının ilk günlerinden itibaren sık sık bir araya gelseler de dersler başlayıp da Darülfünun'a gidip geldikçe birbirlerinden ayrılmaya mecbur kalırlar. Neşe ile Yüksel tarihte, Yıldız riyaziyede, Gül tıbbiyede, Çiçek tabiiyede, Bilge coğrafyada, Altın ile Gülen hukukta, Duygu ile Sevil felsefede Sevgi ise edebiyatta okumaktadır. Gündüzleri her biri kendi sınıfına dağılır. Ancak akşam yemeklerinden sonra bu grup radyo başında toplanmaktadır. Radyo başı, öğrenci grubu için bir toplanma, günün değerlendirmesini yapma, muhabbet ve eğlence yeridir. "Cuma geceleri 12'ye kadar radyo salonunda kalmamıza müsaade ediyor bu gecelerde bazan radyo dinliyor bazan da donkey, tombala, iskambil gibi oyunlarla vakit geçiriyoruz" (Odman, 1935).

Radyo salonu sadece eğlencenin, sohbetin yeri değil aynı zamanda aşkların da başladığı yerdir. Radyoda çalan eserler karakterlerin duygusal dünyalarına derin izler bırakır. "Radyo başında Saygı ile benden başka kimse yoktu. Evvelâ güzel bir suzinak peşrevi çaldı, sonra ağır şarkılara geçti. "Ehli dil bezminde sevmekten sevilmek tatlıdır… derken Saygı: Hiç şüphesiz bu ehli dillerin başı sensin!dedi." (Odman, 1935).

Partiler, geziler, eğlenceler

Üniversite öğrencilerinin gündelik yaşamlarını yansıtan romanda, fakülte bölümlerinin, belli arkadaş gruplarının, kimi kurum ve kuruluşların düzenlediği partiler, şehir gezileri, eğlenceler romanda önemli bir yer tutar.

1.1.31 tarihli günlükte gençlerin yeni seneyi kutladıkları eğlenceden bahsedilir. "Gece çok eğlendik. Halkevinden gramofon getirttik dans ettik, güzel parçalar dinledik, birçok oyunlar oynadık; evvelce verdiğimiz paralarla hediyeler almıştık, piyangoda herkese bir şeyler çıktı, tombala, posta, iskemle oyunları.." (Odman, 1935).

13.3.31 tarihli günlükteyse edebiyat fakültesinin çayından bahsedilir. Bu çay eğlencelerinde gençler dans edip eğlenirler. Kıyafetinden kişisel bakımına kadar büyük hazırlıklar yapılan bu çaylar, gençlerin tanışması, kaynaşması açısından büyük önem taşır. Sevgi de bu tür çay eğlencelerinin gözdelerindendir.

24.5.31 tarihli güncede Uludağ gezisi anlatılır. "Dünkü Uludağ gezintisi çok hoşuma gitti… öğle yemeğini de orada, buz gibi akan soğuk suyun başında yedik. Sonra Kirazlı yaylasına dönerek buranın geniş alanında gramofon çaldık, dans ettik, türlü türlü oyunlar oynarken gençlerin soytarılıklarıyla karşılaştık" (Odman, 1935). Gramofonun bu tür eğlence partilerinde, gezilerde, gençlerin eğlencelerinde önemli bir etken olduğu, yine dansın, karşı tarafı dansa kaldırmanın bu eğlencelerin önemli ritüellerinden olduğu görülmektedir. 18.6. 31 tarihli güncede Muallimler Birliğinin Uludağ gezisinden bahsedilir.

22.12.31 tarihli güncedeyse Erenköy lisesi mezunları cemiyetinin çayından bahsedilir. "Bütün Erenköylü kızlar ve misafirler arasında yine güzellik rekorunu" (Odman, 1935) Sevgi kırar. Sevgi burada fakültenin Alman öğrencisi Ritter'le bir Alman valsi yapar ve bu dansla dans yarışmasında birinci olurlar. Dönem gençlerinin hem müzik hem dans olarak Batı kültürünü tanıdıkları, bununla birlikte kendi kültürlerini de hor görmeyip içinde yaşadıkları zamanın ve toplumun bir parçası gibi davrandıkları görülür. Başta Sevgi özelinde tüm gençler dansı, Batı müziğini sever ve icra ederler ancak aynı zamanda türkü dinler ve Divan edebiyatından şiirler okuyup duygulanırlar. "Bu akşam yemekten sonra gramofon çalıyorduk. Herkesin danstan yorulduğu bir sırada da klasik parçalar dinliyorduk. Bir aralık halk türkülerinden Hüvek Yolu'nu koydular" (Odman, 1935) Bu açıdan Odman'ın karakterleri yeni Türkiye'nin farkında olmakla birlikte geçmişlerinin de bilincindedirler. Bir çatışma ve gelgit yaşamazlar. Düğünlerde dans edip türkü söylerler. "Zaten bu halk türkülerinin öyle

anlaşılmaz, öyle bulunmaz bir sırrı var ki… İnsanı sadece melankolik yapıp bırakmıyor… Bunların verdiği neşede de hüzünde de öyle bir derinlik, öyle bir sonsuzluk var ki… Çünkü bunların verdiği hüzünde de neşede de Türkün sonsuz dehası öyle sonsuz bir kudretle yaşıyor ki" (Odman, 1935). Âşık olduklarında beyitler, gazeller okurlar.

1930'lu yıllar, Halkevleri'nin faaliyetlerinin yoğun olduğu bir süreci işaret etmektedir. Devlet, bu dönemde kültür politikalarında Batı'ya yönelmiştir. Bununla birlikte Odman, popüler mahiyetli romanında sanatta geleneği reddetmekten yana tavır almamıştır. Aksine Odman, gelenekten gelenlerle Batı'dan öğrendiklerini birleştirmeden yanadır. Yazar sanat dalları arasındaki ilişkiyi bütünleştirici bir zemin olarak görmektedir. Odman; resim, müzik ve edebiyat gibi sanat dallarınının birbirleri arasındaki ilişkiye ayrı bir önem vermektedir. Odman'a göre sanat ve sanat dallarının birbirleiryle ilişkisi bireylerin sosyal yönlerinin gelişmesine, akademik başarılarının artmasına, psikolojik gelişimlerine katkı sunmaktadır.

4.2.33 tarihli güncede talebe yurdunun Bursa gezisinden bahsedilir. "Yurdun gezintisine katılıp da Bursa'ya gelen gruba dün akşam evde çay verdim. O kadar çok dans ettik ve eğlendik ki…" (Odman, 1935: 116).

27.5.34 tarihli güncede Sevgi ile Saygı'nın Kollejin konserine gitmelerine değinilir. "Tam iki saat kadar kitara, viyolensel, ve keman dinledik" (Odman, 1935).

Tiyatro ve Sinema

Sevgi ve Saygı romanında gençlerin sosyal yaşamlarında tiyatro ve sinema önemli bir yer tutar. Romanın İstanbul ve Bursa gibi iki büyük şehirde geçiyor olması ve karakterlerin eğitimli, belli bir gelir seviyesinin üstünde bulunması sosyal yaşamda Anadolu şehirlerine ve ekonomik olarak kısıtlı kesimlere nispeten tiyatro ve sinema gibi faaliyetleri etkin kılmaktadır.

20.12.30 tarihli güncede "Bu gece talebeler Beyoğlu'na sinemaya gittiler" (Odman, 1935); 18.2.31 tarihli güncede Bursa'daki Milli Sinema için "Haftaya sinema gününe kadar bir daha gelme! Manasını çıkarmaz mı?" (Odman, 1935); 11.1.31 tarihli güncede gençlerin tiyatroya gitmelerinden; 12.12.31 tarihli güncede "Aşka Susamış" filmine gidişten bahsedilir.

Fakihe Odman'ın *Sevgi ve Saygı* adlı romanı, bireyler arası ilişkileri işlerken gündelik hayatın sıradan ama anlam yüklü ayrıntılarına özel bir yer ayırır. Romanın merkezinde yer alan karakterlerin yaşamları, yalnızca büyük çatışmalarla değil, aynı zamanda gündelik yaşamın ritmiyle şekillenir. Sabah kahvaltılarından aile içi sohbetlere, sokakta karşılaşılan insanlar ve evin içindeki sessiz rutinler gibi detaylar, anlatının dokusuna derinlik katar.

Odman'ın dili sade ama duyarlıdır; bu sayede gündelik olaylar, sıradanlığın ötesine geçerek karakterlerin iç dünyalarını ve duygusal geçişlerini yansıtan aynalara dönüşür. Romandaki çay demlemeleri, sessiz bekleyişler, misafirlikler ya da mahalle içindeki gündelik etkileşimler, yalnızca bir zaman-mekân tasviri değil; aynı zamanda romanın tematik altyapısına da hizmet eden yapısal öğelerdir. Bu yönüyle *Sevgi ve Saygı*, okura yalnızca bir hikâye sunmaz; aynı zamanda yaşanmışlık hissi veren bir atmosfer kurar. Yazar, bireylerin hayatındaki küçük anların, büyük duyguların taşıyıcısı olabileceğini ustalıkla gösterir.

Fakihe Odman'ın anlatımında gündelik yaşam, sıradanlığın içinde barındırdığı derinliğiyle görünür kılınır. *Sevgi ve Saygı*, tam da bu nedenle yalnızca bir roman değil, aynı zamanda bir dönemin yaşam tarzını, insan ilişkilerini ve değerlerini ince bir duyarlılıkla yansıtan bir belge niteliği taşır.

Tartışma ve Sonuç

Sevgi ve Saygı romanı 1930-1934 yılları arasında bir grup üniversiteli gencin gündelik yaşamları çerçevesinde dönemin sosyal hayatından izler taşıyan ağırlıklı olarak İstanbul'da ve kısmen Bursa'da geçen bir romandır. Fakihe Odman'ın bu eseri döneminde ve sonrasında çok dikkate alınmamış, dönemin biyografi yazarlarından Murat Uraz'ın ve Fecr-i Âtî şairlerinden Mehmet Behçet Yazar haricinde hakkında görüş bildirilmemiş hiçbir dizinde yer verilmemiştir.

Sevgi ve Saygı döneminde ağır basan tezli romanlardan, popüler aşk romanlarından veya tarihi romanlardan konu, karakterler, içerik ve yaklaşım olarak ayrılır. Romanın başkahramanı Sevgi, eğitimli, kültürlü, Batı'yı tanıyan, kendi geçmişine ve toprağına bağlı bir Cumhuriyet kızıdır. Yazar, Sevgi üzerinden bir prototip çizmemiş, hayatın olağan akışı içerinde kendi yaşamından izler de sunarak olduğu gibi bir üniversiteli genç kızı yansıtmıştır.

Roman karakterlerinin çoğunluğu üniversite öğrencileridir. Gençler, İstanbul'da Darülfünun'da kendi geleceklerini kurmanın, kendilerini geleceğe hazırlamanın çabasındadır. Yaşları gereği duygusal ilişkileri, eğlence anlayışları, duygusal gelgitleri ve gelecek kaygıları romanda kendini hissettiren duygulardır. Gençlerin yaşamlarının merkezinde dersleri, arkadaşları ve seçecekleri meslekleri vardır. Siyasete dair hiçbir tartışmanın olmadığı romanda Sevgi üzerinden "milli bir duruş" hissettirilir. Gençler Batı müzik ve sinemasına ilgi duyarlar ancak bu hayranlık düzeyinde değildir. Gençler üzerinde herhangi bir kültürel erozyon yansıması hissettirilmez.

Sevgi ve Saygı'nın ana mekânı İstanbul'daki Darülfünun öğrencilerinin kaldığı talebe yurdu, iken Bursa'da ören ve gezi yerleridir. Bursa karakterler için nefes alma, huzur bulma, dinlenme yeriyken İstanbul gelecek kaygılarının ağır bastığı, her şeye rağmen gençlerin eğlenmeyi, gezmeyi, sinemaya gitmeyi tercih ettikleri yerdir. İstanbul'daki mekânlar kapalı, Bursa'dakilerse açık mekânlardır. Mekânlar ayrıntılı tasvir edilmez. Sokaklar, dönemin İstanbul veya Bursa halkının gündelik yaşamı ve sosyal durumu anlatılmaz. Mekânsal darlık romanın belli bir çevrenin yaşam yansımalarıyla sınırlandırılması durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle gençler haricinde dönemin bir esnafına, memuruna, vatandaşına veya sokak satıcısına vb. rastlanmaz.

Romanda anlatım tekniği olarak günlük ve mektup ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bu nedenle dil daha samimi, anlaşılır ve duygusal zemini olan bir anlatıma sahiptir. Tanzimat'la birlikte edebiyatımızda görülen bir anlatım tekniği olarak mektubun, güncenin kullanılması bu romanda da görülmektedir. Fakihe Odman öztürkçe kullanım tercih etmemiş, olaylar, karakterler gibi dili de olağan, doğal ve yaşayan haliyle kullanmıştır. Gerek Türk gerekse yabancı pek çok yazara, şaire, esere göndermeler, romanı metinlerarsılık bağlamında zengin kılmış, alıntılama yöntemiyle kullanılan alıntılar metni destekler nitelikte metne katkı sağlamıştır.

Romanda dönemin sosyal hayat yansımalarını bir grup üniversite gencinin çevresiyle sınırlandığı görülmektedir. Romanın bu dar çevreyi merkeze alması, Türkiye için önemli bir değişim, dönüşüm zamanı olan 1930'lu yıllarının gündelik halk yaşamı hakkında yansımalar sunmasından alıkoymuştur. Fakihe Odman'ın bu romanının belki de dizinlerde, kataloglarda yer almamasının nedeni konuyu, karakterleri, mekânı ve sosyal hayatı çok dar bir çerçevede sunması, kurgusal zeminin daha geniş bir konu, karakter, mekân imkânı sunmasına rağmen yazarın bunu tercih etmemesi olabilir.

Tiyatro, sinema, gramofon, geziler, çaylar, partilerin romanın karakter kadrosuyla uyumlu bir şekilde gündelik yaşamın birer eğlence unsuru halinde verilmiştir. Gençler bu etkinlerle zihinsel yorgunluklarını atıp eğlenerek sosyalleşmektedirler.

Sevgi ve Saygı dönemin (1930-1934) üniversite öğrencilerinin neler yaşadığını, gençlerin gündelik hayatlarını, üniversite dönemlerini, duygusal geçişlerini yansıtması bakımından önemli bir eserdir. Sevgi ve arkadaşları Cumhuriyet rejiminin öğrencileridirler. Kendi köklerine sahip çıkıp Batı'yı da takip ederler. Gençlerin kendi geçmişleriyle, toplumlarıyla, gerçekleriyle barışık olmaları, Batı'ya olan ilgilerinin özenmeye dönüşmemesi bir anlamda Fakihe Odman'ın bu eserde idealindeki Türk gençlerini yansıttığı söylenebilir.

Beyan ve Açıklamalar

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Tek yazarlı çalışma. Makalenin hazırlanmasında birinci yazarın katkı oranı %100'dür.

2. Çıkar çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

3. Etik Raporu: Etik kurul onayı gerekmiyor. Bu çalışma, insanlar ve hayvanlar üzerinde veri toplanmasına dayanmadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

4. Araştırmanın Modeli: Çalışma araştırma makalesidir. Araştırma sürecinde yazarın bir eseri üzerine değerlendirme yapılması nedeniyle dökuman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Kaynakça

Adıyaman, H. (2016). Yabancı okul bunalımı: Gül'ün babası kim? *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 6*(1), 17-31.

Balkız, H. (2017). Şükûfe Nihal'in "Çöl Güneşi" romanında yeni kadın kimliği: Zehra. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, *2*(2), 43-53.

Çalıkuşu, N. (2000). *5. Bursa edebiyat günleri- ipek şehrin günlüğü*. Bursa: Bursa Kültür Sanat ve Turizm Yayınları.

Çetin, S. & Acar, B. B. (2023). Anlatım tekniği olarak mektubun kullanımı: Vecihi'nin iki romanı. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, *13*(3), 1418-1430.

Doğan, A. (2017). *Gençlik edebiyatının ilk yazarlarından Fakihe Odman'ın romanlarına dair (353-369)*. *Uluslararası Türk dili ve edebiyatında "kadın" sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu) Yayınları.

Doğan, A. (2010). "Bir Gençlik Romanı Sevgi ve Saygı". Prof.Dr. Bilge Ercilasun Armağanı. Doç.Dr. S. Dilek Yalçın Çelik, (Ed.). Ankara: Pegem Yayınları.

Gündüz, O. (2016). Çağdaş Türk romanının sorunları ve romanda yeni açılımlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *5*(2), 784-800.

Hürsöz Gazetesi (05.09.1950). Bayan Fakihe Odman Edebi Görüşlerini Anlatıyor, *5*(1267), s.13.

Karagülle, F. (2102). *Cumhuriyet dönemi Türk romanında Anadolu'nun sosyal ve siyasî hayatı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Odman, F. (1935). *Sevgi ve saygı*. İstanbul: Ahmet Halit Kitaphanesi.

Tanpınar, A. H. (1977). *Bizde roman I-II edebiyat üzerine makaleler.* (2. baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları

Tekin, M. (2003). *Roman sanatı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Uraz, M. (1939). *Türk Edip ve Şairleri*. İstanbul:Tefeyyüz Kitabevi.

Yıldız, A.D. (2023). Erken Cumhuriyet dönemi popüler aşk romanlarında makbul kadın. *Türk Dili*, *72*(862), 219-229.

Yalçın, Hüseyin Cahit (1935). Sevgi ve saygı- Fakihe Odman. *Fikir Hareketleri*, C. 4, S. 103, s. 395-396.

Extended Abstract

The first examples of the Turkish novel have predominantly didactic qualities. These works tend to educate the reader on certain topics. This didacticism is also evident in Fakihe Odman's works. While the author emphasizes moral values in his works, he includes nationalist and populist discourses, which are the ideology of the period, in his works. Dialogues are predominant in Odman's novels. There are autobiographical traces in his works, especially Love and Respect. While the novel characters are the author's school friends from high school and university, the settings are cities such as Istanbul, Bursa and Kayseri, which have an important place in the author's life. The events reflect the daily lives of educated people.

By the 1930s, the Republican administration had come of age and the feverish activity of a top-down restructuring began. Moreover, the young generation of Republican period literature, whose birth dates coincide with 1907-1908, has now grown up. During the transition from the Ottoman Empire to the Republic, from Eastern identity to Western identity, the educated human type, its idealist ideology and modern lifestyle should have set an example for the society (Türkeş, 2001: 428). If Ömer Türkeş's determination that popular romance novels are effective in expressing the regime's ideology (Yıldız, 2023: 220) is evaluated from the perspective of Fakihe Odman; In the literature review, it is seen that Odman is not mentioned together with Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt and Muazzez Tahsin Berkand, who are considered to be the popular romance novelists of the period, and although the subject of his works is love, he does not attract as much attention as the writers whose names are mentioned. Perhaps the fact that Odman lived in Bursa and stayed away from the literary environment kept him away from recognition. Türkeş's determination that "the idealist ideology and modern lifestyle should have set an example for the society" is not seen in a "thesis novel" style tendency in Odman's novels, the educated characters are like themselves in their daily lives, and they are not advocates or opponents of any "thesis". It can be seen that they live in reality.

Odman, a Republic teacher, is an intellectual who enjoys innovation and renews himself. When asked how he found the Turkish literary movements on the island, he said: “I found the island a bit conservative in the face of the newest literary movements. "For some reason, even the new generation always prefers the aruz meter and song style," he replied. These words reveal his innovative side. The answer he gave to the journalist who thought that he wanted to make an innovation in the literary movement he followed in his last novel (Leyla and Süheyla at that time) is important in terms of revealing his understanding of art: "Taking my subject from reality, idealizing it, sweetening the aesthetic pleasure of the readers without spoiling a clear and harsh reality." ending with a romance. Because I cannot just accept realism as tasteless, romanticism as nonsense, and idealism as arrogance. I have the idea of fusing all three of these (Hürsöz: 05.09.1950)”.

Love and Respect is the work that bears traces of the author's life and has the most autobiographical reflections. The author's life and the protagonist of the work, Sevgi, converge at many points. Sevgi, the main character of the novel, goes to university after graduating from Erenköy Girls' High School, just like the author. The work tells the story of Sevgi's experiences in her school dormitory with her friends at the center of her university life. The work, consisting of 138 diaries, begins on October 27, 1930 and ends on September 25, 1934. The work deals with approximately four years of university life. Sevgi is a student at Istanbul University's literature department. Literature faculty teachers of the period, such as Ömer Ferit Kam, Fuat Köprülü, Ahmet Caferoğlu and Ali Ekrem Bolayır, appear in the novel with their real names.

The central subject of the work is what happens in Sevgi's close circle, specifically the relationships of university-age young people with each other. Sevgi is from Bursa. He lost his father at a young age. Thanks to her ironic intelligence and social skills that her teachers discovered in her, she was enrolled in Erenköy Girls' High School in Bursa. After graduating from here, Sevgi continues to the literature department of Istanbul University. Sevgi is comfortable living in the same dormitory at the same university with her friends from the high school she graduated from. He doesn't feel like a stranger at the university. After a while, he meets a law student from Izmir named Saygı. Love has a structure that reveals itself with both its life energy and initiative in every environment it enters. Their love, which continues on platonic grounds with Saygı, once again experiences platonic ebb and flow. Sevgi, who goes to Bursa during the holidays, shares her troubles and talks with her assistant Ayşecik, who lives in their house, in order to alleviate the pain of love. Istanbul is missed for love. Despite the letters and requests of the old Doctor who helps them in the treatment of his mother's illness, he does not want to stay in Bursa for long. They form a social environment in the faculty dormitory with ten of their high school classmates. As Erenköy residents, they go to the cinema, concerts and tea parties together. Even though Saygı is not from that group, he spends time with the people of Erenköy. After a while, love adventures begin within and outside the group. The love adventures of the people of Erenköy get mixed up with the intensity of

classes and the difficulty of exams. Sevgi and her friends start a new life at the end of the difficult university life. He is one of the last to graduate from the school of love. His platonic relationships with Saygı cause him a deep psychological crisis.

It differs from the thesis novels or popular romance or historical novels that dominated the Love and Respect period in terms of subject, characters, content and approach. Sevgi, the protagonist of the novel, is an educated, cultured Republic girl who knows the West and is loyal to her own past and land. The author did not draw a prototype based on Love, but reflected a young university girl as she is by presenting traces from her own life in the ordinary flow of life.

The majority of the novel characters are university students. Young people are trying to establish their own future and prepare themselves for the future at Darülfünun in Istanbul. Due to their age, their emotional relationships, sense of entertainment, emotional tides and future concerns are the emotions that make themselves felt in the novel. At the center of young people's lives are their lessons, friends and the profession they choose. In the novel, where there is no discussion about politics, a "national stance" is felt through Sevgi. Young people are interested in Western music and cinema, but not at the level of admiration. No cultural erosion is felt on young people.

The time in the novel is between 1930 and 1934. Events are given in chronological order. The time and events in the work overlap with the time and events experienced by the author. The novel takes place in Istanbul and Bursa during these periods. However, the environment is narrow and the student dormitory and school in Istanbul, the city center and the natural places of the city in Bursa do not go beyond its borders.

While the main location of Love and Respect is the student dormitory where Darülfünun students stay in Istanbul, it is the ruins and sightseeing places in Bursa. While Bursa is a place of breathing, peace and rest for the characters, Istanbul is a place where future concerns prevail and young people, despite everything, prefer to have fun, travel and go to the movies. The venues in Istanbul are closed, while those in Bursa are open. The locations are not described in detail. The streets, the occupations and conditions of the people of Istanbul or Bursa at the time cannot be explained. Spatial narrowness has revealed the limitation of the novel to the life reflections of a certain environment. For this reason, except for young people, a tradesman, civil servant, citizen or street vendor etc. of the period. not found.

Diaries and letters were mainly used as narrative techniques in the novel. For this reason, the language has a more sincere, understandable and emotional expression. The use of letters and diaries, a narrative technique seen in our literature with the Tanzimat period, is also seen in this novel. Fakihe Odman did not prefer a pure Turkish usage and used the language in its ordinary, natural and living form, such as events and characters. References to many writers, poets and works, both Turkish and foreign, have made the novel rich in the context of intertextuality, and the quotations used with the citation method have contributed to the text in a way that supports it.

In the novel, it is seen that the social life reflections of the period are limited to the environment of a group of university students. The fact that the novel focuses on this narrow environment prevents it from presenting reflections on the daily public life of the 1930s, which was a time of significant change and transformation for Turkey. Perhaps the reason why this novel by Fakihe Odman is not included in indexes and catalogs may be that it presents the subject, characters, place and social life in a very narrow framework, and although the fictional ground offers a broader subject, character and place opportunity, the author does not prefer this.

Theatre, cinema, gramophone, trips, teas and parties are given as a part of daily life in harmony with the character cast of the novel. With these activities, young people relieve their mental fatigue, have fun and socialize.

Love and Respect is an important work in that it reflects what university students of the period (1930-1934) went through, their daily lives, university periods, and emotional transitions. Sevgi and her friends are students of the Republican regime. They protect their own roots and follow the West. Although it is a work that does not have much mental and cultural depth in terms of national consciousness, it can be said that Fakihe Odman reflects her ideal Turkish youth in this work, as young.